

Κουλτούρα και βαρβαρότητα

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΟΥΡΜΟΥΛΗ

» **Αν απομονωθεί** το γεγονός ότι ο Αδόλφος Χίτλερ υπήρξε επίμονος αναγνώστης και συλλέκτης, καταλήγουμε με μαθηματική ακρίβεια στην παγίδα της ευαίσθητης πλευράς ενός παρανοϊκού τυράννου. Η ευστροφία του γοττευτικού όσο και δυσόιωνου δοκιμίου από τον ιστορικό Τίμοθι Ράιμπακ έγκειται στο ότι η βιβλιοφαγία υπήρξε για τον Χίτλερ η θεμελιώδης αρχή της πολιτικής του αναβάπτισης. Ο μυστικοπαθής δεκανέας μετετράπη σε ηγεμονική ύαινα της Ευρώπης. Η πλήρης αντιστροφή των όρων του πολιτικού γίγνεσθαι σε μια χειμαζόμενη Γερμανία όπου το κομματικό σύστημα κατέρρεε ραγδαία. Αρχικά η βασανιστική διανοητική δίψα που διακατείχε τον Χίτλερ τον έσπρωχνε να ξεδίχνει σε ρατσιστικούς μονολόγους. Ο φασαριστός των μπιρραριών, όταν ξεκίνησε, φυλακισμένος, να γράφει το θυμοσόφισμά του «Ο Αγών Μου», δεν ήξερε καν συντακτικό, ήταν «παιθολογικά» ανορθόγραφος και οι γνώσεις του ισχνότατες. Ο Γκαίμπελς γελούσε υποτιμητικά, ο Γκαίρινγκ σάρκαζε, ενώ ο Στράσσερ (ένας από τους ιδεολογικούς βατίνους του κόμματος) τον απαξίωνε δημόσια.

Τη δεκαετία του '20 το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα κινούνταν στην γραμμή της συναίνεσης με ισχυρό άντρα τον καθηγητή Όττο Ντίκελ. Το βιβλίο του «Αναβίωση» ήταν απαραίτητο ανάγνωσμα στις τάξεις του ευρύτερου εθνικιστικού χώρου. Ο Ντίκελ θαύμαζε σαν ιδεολογικό αντίπαλο τον Μαρξ, εξήρε τον Λοϊντ Τζορτζ, ενώ οι Εβραίοι έπρεπε να παραμεριστούν με όλους τους τρόπους από τα αξιώματα επιρροής. Κομβικό σημείο στην παιδεία του Χίτλερ υπήρξε ο μεταφραστής και θεατρικός συγγραφέας Ντίντριχ Έκαρτ. Ένας ολετήρας με κουλτούρα μύστη και ασίγαστο φανατισμό. Ήταν αυτός που επισήμανε στους Εθνικοσοσιαλιστές την αλλαγή πλεύσης στη συναινετική πολιτική: «Το μόνο που θέλουμε είναι έναν εργατή αυτοδίδακτο, που να μιλάει στην καρδιά του λαού. Δεν χρειάζεται να ξέρει πολλά». Ο Αδόλφος Χίτλερ ήταν αυτό ακριβώς το πρότυπο. Σε λιγότερο από μια δεκαετία, ο «ανάξιος λόγος», που ένιωθε ταυτισμένος με τον ήρωα του Ερικού Ίψεν «Πεερ Γκουντ», ριζοσπαστικοποίησε το κόμμα, διέγραψε τους μετριοπαθείς, υποχρέωσε την ελίτ των ναζί να τον σέβονται, εξαπέλυσε παγκόσμιο πόλεμο, όρισε τελικές λύσεις και αυτοκτόνησε. Θα έλεγε κανείς ότι η δημόσια ζωή του συστάθηκε από παρτιτούρες του Ρίχαρντ Βάγκνερ.

Παραδόξως ο Χίτλερ εδραίωσε τον φυλετισμό από δυο βιβλία Αμε-

Τίμοθι Ράιμπακ
«Η βιβλιοθήκη του Χίτλερ», μτφρ. Αλεξάνδρα Κονταξάκη, εκδ. Πατάκη, σελ. 445, τιμή: 19.50 ευρώ

ρικανών. Πρώτα ο «Διεθνής Εβραϊός», του μεγαλοβιομήχανου Χένρι Φορντ. Από εκεί αντλούσε πλήθος ρητορικών επιχειρημάτων για τις ομιλίες του. Κατόπιν «Ο θάνατος μιας σπουδαίας φυλής» του ακαδημαϊκού Μάντισον Γκραντ. Υπέρμαχος της ευγονικής, υποστήριζε την τομή μεταξύ δυο αμείλικτων δυνάμεων, του χρόνου και της δημογραφίας. Ένα βιβλίο, μια κρατική πολιτική. Την πολυδιαφημισμένη στενή

πνευματική σχέση του Χίτλερ με τον Νίτσε και τον Σοπενάουερ ο ιστορικός τη θεωρεί διαβόητα αναξιόπιστη. Ο Χίτλερ θεωρούσε τον πρώτο περισσότερο λογοτέχνη παρά φιλόσοφο, ενώ κατέτασσε τον Σοπενάουερ στους ιδεολογικά σαφέστερους. Στην πραγματικότητα, ο μοχλός πίσω από το εθνικοσοσιαλιστικό κίνημα δεν ήταν άλλος από τον Γιόχαν Γκόττλιμπ Φίχτε. Ζωηρός και απειθής ο Φίχτε, έγραψε το ορόσημο «Λόγοι προς το γερμανικό έθνος», επισημαίνοντας πως το «Volkskrieg», ο λαϊκός πόλεμος δηλαδή κατά της πολιτικής ελίτ, αποτελεί μονόδρομο λύτρωσης. Ήταν εναντίον του κοινοβουλευτισμού και υπέρ του ενωμένου γερμανικού έθνους, που σκέφτεται, πιστεύει και δρα τελείως διαφορετικά από τους υπολοίπους Ευρωπαίους. Ένα έθνος ταγμένο να κυριαρχεί. Στον ακαθόριστο αριθμό τόμων της ιδιωτικής συλλογής του Χίτλερ δεν έλειπαν έργα των Καντ, Μακιαβέλλι, Ουίτμαν, Ταγκόρ, Σπένγκλερ, Γκαίτε, Σαίξπηρ. Ιδιαίτερα τον τελευταίο τον εκτιμούσε περισσότερο από τον καθένα. Έλεγε ότι πυροδο-

τούσε τις πρωτεύουσες δυνάμεις της φαντασίας του. Κατά τον Ράιμπακ όμως, τα βιβλία που πραγματικά επηρέασαν τον Χίτλερ ήταν υποβληματικά αναγνώσματα εσωτερισμού, τα οποία εδραίωναν μια υπολογιστική όσο και τραμπουκική ψευδολογία. Εκεί θα συναντήσουμε τον «Μύθο του εικοστού αιώνα», το ακατάλλητο εγχείρημα του κορυφαίου αντιχριστιανού ναζί Άλφρεντ Ρόζεμπεργκ. Υπέρμαχος της πολυγαμίας, του ρομαντικού μυστικισμού, της αναγκαστικής στέρωσης και υπερασπιστής του «Πέμπτου Ευαγγελίου», ο Ρόζεμπεργκ ήταν η αιτία μιας σφοδρής διαπάλης εναγκαλισμού και απώθησης μεταξύ των ναζί και του Βατικανού. Θορυβημένος ο Μολότοφ, δήλωσε πως η αφομοίωση του ναζισμού από τον ρωμαιοκαθολικισμό θα σήμανε γιγάντια απειλή κατά της Οκτωβριανής επανάστασης. Εδώ ο Ράιμπακ εκφράζει εμμέσως πλην σαφώς την απορία του για την κατακόρυφη αποδοχή των άποκρυφιστικών συγγραμμάτων, σε μια χώρα που γέννησε τον μοντερνισμό.

Μια αντίφαση ενδεικτική της γερμανικής διχοτόμησης, που έβαλε τους όρους της στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Ο Χίτλερ σημείωνε μανιωδώς στο περιθώριο των σελίδων προεκτάσεις της σκέψης του ή υπογράμιζε με χρωματιστά μολύβια τα σημεία που τον κέντριζαν. Μην φανταστείτε όμως ότι εξέλειπε η μεθοδολογία. Η σκέψη του συγκροτούνταν πάνω σε ένα μωσαϊκό προΐδεασμών. Τα βιβλία υπήρξαν ανεξάντλητη πηγή πληροφοριών. Καλλιέργησε τη δεξιότητα να ξεχωρίζει αυτοστιγμεί πληροφορίες που ήταν χρήσιμες για το συμφέρον του. Μόλις οι γνώσεις που αποκτήθηκαν με τον τρόπο αυτό συνδυάζονται με την προϋπάρχουσα εικόνα ενός θέματος που έπληθε με την φαντασία του, λειτουργούσαν είτε ως διορθωτικές είτε ως συμπληρωματικές στίξεις στην ευκρίνεια της τελικής απόφασης που χρειαζόταν να υπερασπιστεί. Με αυτή την τεχνική, η μνήμη εκλαμβάνει τις διανοητικές παραστάσεις σαν νόρμες. Μέσω αυτής, ο Χίτλερ είχε ακριβή πρόσβαση σε έναν ατέλειωτο κατάλογο θεμάτων, από την παραγωγή τεθωρακισμένων έως τα έργα του Τζορτζ Μπέρναρντ Σω. Η ιδιωτική βιβλιοθήκη θεωρούσε ο Βάλτερ Μπένγκιαμιν ότι είναι ο μόνιμος και αξιόπιστος μάρτυρας για τον χαρακτήρα του συλλέκτη. Εκείνος ζει μέσα τους. Μια βιβλιοφαγική ιστορική μελέτη που αναστοχάζεται πάνω στα δομικά υλικά του εθνικοσοσιαλισμού. Ένα μείγμα μίσους και προλεταριοποίησης με αποφατικούς όρους βιολογικού εθνικού κινήματος. Τελικά η ιστορία διδάσκει;

Η σκέψη του συγκροτούνταν πάνω σε ένα μωσαϊκό προΐδεασμών. Τα βιβλία υπήρξαν ανεξάντλητη πηγή πληροφοριών. Καλλιέργησε τη δεξιότητα να ξεχωρίζει αυτοστιγμεί πληροφορίες που ήταν χρήσιμες για το συμφέρον του.